

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

№3

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2025

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2025 йил, 3-сони

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎзР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Тахририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:

и.ф.д., проф. М.Э.Пўлатов

Бош муҳаррир

ўринбосари:

и.ф.н., проф. Д.Х.Асланова

Масъул котиб:

и.ф.д., проф. М.Қ.Пардаев

Муҳаррирлар:

и.ф.д., доцент Ф.А.Сафаров
PhD, доцент И.М.Пардаева
PhD, И.Ш.Эрназарова

Техник муҳаррир:

и.ф.н., проф. А.Н.Холиқулов

Корректор:

PhD, доц. С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:

PhD Х.Н.Очилова

1 йилда 4 маротаба
чоп этилади.

Ўзбекистон худудида
тарқатилади.

Тахририят манзили:

140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темур кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@mail.ru

Тахририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис
институти ректори, и.ф.д., профессор

Тахририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва
инновациялар бўйича проректори, и.ф.н., профессор

Тахрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Президенти
хузуридаги Статистика агентлиги директори, и.ф.д.,
профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – и.ф.д., профессор.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ СФ директори, и.ф.д., проф.

М.Р.Болтабаев – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

А.Бектемиров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ профессори в.б., иқтисод
фанлари доктори

Л.Н.Халикова – СамИСИ профессори, DSc

Ф.А.Сафаров – СамИСИ доценти, DSc

А.М.Каримова – СамИСИ профессори в.б., DSc

И.Б.Маттиев – СамИСИ профессори, DSc

МУНДАРИЖА:

НАЗАРИЯ ВА МЕТОДОЛОГИЯ	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев, Озода Мамаюнусова Пардаева, Севара Абдуназаровна Бабаназарова Инсон ресурсларидан самарали фойдаланишнинг концептуал йўналишлари	5
Раъно Суннатхоновна Умарова Давлат фуқаролик хизматчиларининг малакасини оширишга бўлган замонавий ёндашувлар	10
ИННОВАЦИЯ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ	
Berdiyar Yangiboyevich Yangiboyev Sun'iy intellekt texnologiyalaridan milliy iqtisodiyotda foydalanishning ayrim jihatlari	18
Тўлқин Шокирович Эргашев Инновацион тадбиркорлик фаолияти билан кадрлар тайёрлаш менежменти ўртасидаги иқтисодий алоқадорликнинг намоён бўлиш хусусиятлари	21
Munavvar Sur'at qizi Xusniddinova Turizmدا raqamli texnologiyalardan foydalanish: jahon tajribasi va o'zbekiston uchun xulosalar	26
Тимур Ибодуллаевич Ибрагимов Интеграция вузов и предприятий в инновационном развитии экономики	32
САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ	
Рузибой Норматматов, Акрам Джуракулович Гафуров, Ирода Болиева Флавоноидлар ва инсон саломатлиги	36
Botir Khayat Muradov, Olimjon Komiljonovich Muratkulov Problems and solutions to the prospects for the transition of mining enterprises to a green economy on the example of the coal industry	39
Рузибой Норматматов, Акрам Джуракулович Гафуров, Суннат Бозоров Озуқабоп тоғлар ва соғлом овқатланиш	42
ТАДБИРКОРЛИК, МЕХНАТ, БАНДЛИК ВА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ	
Shuhrat Marufjonovich Islomov, Avazbek Sa'dullayevich Qarshiyev Mehnat bozorida o'zgarishlarning o'rtacha ish haqiga ta'siri va uning tahlili	45
Maftuna Shavkatovna Xudayarova Aholining tadbirkorlik faolligini baholashning hududiy yondashuvi	50
Murodbek Dushmanov o'g'li Usmonov Qishloq joylarida aholi bandligini oshirish orqali kambag'allikni qisqartirish yo'llari	57
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ВА СЕРВИС	
Дилбар Хасановна Асланова, Тимур Ибодуллаевич Ибрагимов Анализ предложения на рынке услуг высшего образования и тенденции его развития	61
Обид Мамаюнусович Пардаев Юқори технологик хизматларнинг назарий масалалари ва уларнинг коммунал хизматлар соҳасида қўлланилиши	64

ТАДБИРКОРЛИК, МЕҲНАТ, БАНДЛИК ВА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ

Shuhrat Marufjonovich Islomov – Toshkent kimyo xalqaro instituti Samarqand filiali,
Iqtisodiyot kafedrasini mudiri, dotsent

Avazbek Sa’dullayevich Qarshiyev – Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti, “Iqtisodiyot”
fakulteti talabasi

МЕҲНАТ БОЗORIDAGI O‘ZGARISHLARNING O‘RTACHA ISH HAQIGA TA‘SIRI VA UNING TAHLILI

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonda mehnat bozoridagi o‘zgarishlarning o‘rtacha ish haqiga ta‘siri tahlil qilinib, ushbu jarayonda muhim rol o‘ynovchi omillar aniqlanadi. Shuningdek, iqtisodiy inqirozlar, demografik o‘zgarishlar va davlat siyosatining ish haqi dinamikasiga ta‘siri o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari o‘rtacha ish haqining shakllanishiga ta‘sir etuvchi omillarni aniqlashga, mehnat bozorining barqarorligini ta‘minlashga va samarali siyosiy qarorlar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Mehnat bozori, o‘rtacha ish haqi, ish haqi dinamikasi, bandlik, ishchi kuchi, mehnat migratsiyasi, texnologik innovatsiyalar, avtomatlashtirish.

Kirish. Zamonaviy mehnat bozorida o‘rtacha ish haqining shakllanishi doimiy ravishda yuz berayotgan tarkibiy va iqtisodiy o‘zgarishlar chambarchas bog‘liqdir. Bandlik tizimidagi o‘zgarishlar, ishchi kuchiga bo‘lgan talabning o‘zgaruvchanligi hamda texnologik taraqqiyot mehnat bozori ishtirokchilarining daromadlariga bevosita ta‘sir ko‘rsatmoqda. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya ish haqi darajasini belgilash jarayonini yanada murakkablashtirib, ularni chuqur tahlil qilish zaruratini keltirib chiqaradi. Mehnat bozoridagi ushbu jarayonlarni o‘rganish siyosatshunoslar, tadbirkorlar va xodimlar uchun iqtisodiy sharoitlarga moslashishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mehnati bozorining shakllanishida demografik o‘zgarishlar, ishchi kuchi taklifi va unga bo‘lgan talab, shuningdek, davlat tomonidan tartibga solish kabi omillar asosiy rol o‘ynaydi. Ushbu omillarning o‘zaro ta‘siri turli soha va tarmoqlarda ish haqi darajasini belgilab beradi. Iqtisodiy inqirozlar va o‘shish davrlari o‘rtacha ish haqining tebranishiga olib kelib, ularning uzoq muddatli ta‘sirini tahlil qilish zaruratini tug‘diradi. Shu bilan birga, masofaviy ish shakllarining kengayishi va avtomatlashtirish jarayonlari mehnat bozorida ish haqi tuzilmasiga yangi o‘zgarishlar kiritib, nafaqat yangi muammolar, balki imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Mehnati bozorida mehnat munosabatlarini tartibga solishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 06.09.2019 yildagi 743-sonli qarorida xodimlarni rag‘batlantirish va ular mehnatiga haq to‘lash mexanizmini yanada takomillashtirish hamda mehnat qilish sharoitini infratuzilmasini yaxshilash maqsadida Vazirlar Mahkamasi qarorlarni ishlab chiqqan:

— Ishlarning ayrim texnologik turlari, ishlab chiqarishlar va iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha ishchilarning tarif stavkalarini oshirishning tarmoq koeffitsiyentlarini qo‘llash tartibi va ularning miqdori to‘g‘risidagi nizomga muvofiq;

— Ko‘chma va qatnash tusidagi ishlar bilan bog‘liq ustamalar to‘lash tartibi to‘g‘risidagi nizomga muvofiq;

— O‘zbekiston Respublikasi Davlat budjeti mablag‘lari hisobiga saqlanadigan tashkilotlarda band bo‘lgan xizmatchilarning keng tarqalgan lavozimlari xodimlari ayrim toifalari mehnatiga haq to‘lash bo‘yicha razryadlarga muvofiq tasdiqlandi va shunga asosan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda[1].

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Eng kam oylik ish haqining asosiy sharti kambag‘al va kam ta‘minlangan oilalarning yetarli darajada daromad olishiga yordam beradi. Biroq, buning potentsial salbiy tomoni mavjud bo‘lib, u ish beruvchilarni kam maoshli, past malakali ishchilardan foydalanishga to‘sqinlik qilishi mumkin.

Card va Krueger tomonidan 1994-yilda chiqargan “*Minimum Wages and Employment: A Case Study of the Fast-Food Industry in New Jersey and Pennsylvania*” nomli maqolasida eng kam ish haqini oshirish ish o‘rinlarini yo‘qotishga olib keladi degan g‘oyani olg‘a suradigan an’anaviy neoklassik iqtisodiy nazariyaga qarshi chiqdi. Ularning tadqiqotlari mehnat bozoridagi o‘zgarishlar va ularning o‘rtacha ish haqiga ta’sirini muhokama qilish bilan bog‘liq bir nechta asosiy tushunchalarni beradi. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, Nyu-Jersida eng kam ish haqini oshirish Pensilvaniya bilan solishtirganda tez ovqatlanish sohasidagi bandligini kamaytirmadi, bu yerda eng kam ish haqi o‘zgarishsiz qoldi. Bu topilma an’anaviy talab va taklif modeliga zid bo‘lib, yuqori ish haqi ishchi kuchiga bo‘lgan talabni kamaytiradi. Eng kam ish haqini oshirish orqali kam daromadli ishchilar yuqori daromad shaklida to‘g‘ridan-to‘g‘ri foyda ko‘rdilar[4].

Yana bir narsa aniqki, eng kam ish haqining mo‘tadil oshirilishi bandlik darajasiga katta zarar yetkazmaydi, aksincha daromadlar tengsizligini kamaytirishi mumkin. Tadqiqot kam maoshli mehnat bozorlari monopsoniyaga o‘xshash sharoitlarda ishlayotganligi haqida empirik dalillarni taqdim etadi, bu yerda ish beruvchilar nomutanosib savdolashish qobiliyatiga ega bo‘lib, ularga ish haqini bostirish imkonini beradi. Bunday bozorlarda eng kam ish haqini oshirish ish o‘rinlarini yo‘qotishdan ko‘ra bandlik va ish haqining oshishiga olib kelishi mumkin.

Card va Kryugerning tadqiqoti innovatsion bo‘lsa-da, mehnat bozoridagi o‘zgarishlar va o‘rtacha ish haqi o‘rtasidagi bog‘liqlikni to‘liq tushunish uchun hal qilinishi kerak bo‘lgan muayyan cheklolarga ega edi. Tadqiqot faqat Nyu-Jersi va Pensilvaniyadagi tez oziq-ovqat sanoatidan namuna oldi, bu boshqa sanoat yoki mehnat bozorlarini to‘liq aks ettirmasligi mumkin. Tahlilni ko‘plab sohalar va geografik mintaqalar bo‘yicha kengaytirish eng kam ish haqi o‘zgarishining turli mehnat sektorlariga qanday ta’sir qilishini to‘liqroq tasavvur qilish imkonini beradi.

Ikkinchidan, bandlikka ta’sir eng kam ish haqi oshirilgandan keyin nisbatan tez sodir bo‘ladi. Bir necha yil davom etgan uzunlamasida tadqiqot eng kam ish haqi siyosatining bandlik, mahsuldorlik va ish haqining o‘shishiga uzoq muddatli ta’sirini aniqlashga yordam beradi[2], [5].

Xulosa qilib aytganda, mehnat bozoridagi o‘zgarishlar va o‘rtacha ish haqi o‘rtasidagi bog‘liqlik ko‘plab omillarga bog‘liq bo‘lib, ular orasida iqtisodiy sharoitlar, texnologik taraqqiyot, inson kapitali, davlat siyosati va institutsional omillar muhim rol o‘ynaydi. Ushbu omillarning o‘zaro ta’sirini chuqur o‘rganish ish haqi dinamikasini bashorat qilish va mehnat bozorini samarali boshqarish uchun muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotni amalga oshirishda sanoat ishlab chiqarish korxonalarini asosiy vositalarini sotib olish uchun zarur bo‘lgan tashqi va mahalliy sarmoyadorlar tomonidan kiritiladigan investitsiyaning agregat miqdori tahlili hamda uning kelajakdagi prognozlash bo‘yicha izlanishlar olib borilganda monografik kuzatish, statistik abstraksiya, mantiqiy fikrlash va istiqbolli prognozlash usullarini o‘z ichiga olgan ilmiy izlanishlarga tizimli yondashuv keng qo‘llanildi.

Tahlil va natijalar. Mehnat bozori iqtisodiy jarayonlarning eng dinamik va murakkab segmenti bo‘lib, undagi o‘zgarishlar aholining daromadlari, iste’mol imkoniyatlari va ijtimoiy farovonligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, o‘rtacha ish haqi ko‘rsatkichlari mehnat taklifi va talabining o‘zaro muvozanati, inflyatsiya sur‘atlari, sektorlararo ishchi kuchi migratsiyasi kabi omillar ta’sirida shakllanadi. Shu sababli, o‘rtacha ish haqi bo‘yicha aniq va ilmiy asoslangan prognozlar ishlab chiqish makroiqtisodiy siyosat yuritishda, budget xarajatlarini rejalashtirishda va ijtimoiy himoya dasturlarini optimallashtirishda muhim analitik vosita hisoblanadi

O‘rtacha ish haqi bo‘yicha prognozlash natijalari davlat va xususiy sektorning qaror qabul qilish jarayonlarida strategik reja ishlab chiqishga imkon yaratadi. Jumladan, iqtisodiy rejalashtirishda bandlik darajasi va mehnatga haq to‘lash tizimining barqarorligini ta’minlash, ishchi kuchiga bo‘lgan ehtiyojni aniqlash va resurslarni hududlar kesimida samarali taqsimlashda prognoz ko‘rsatkichlari muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, prognozlash mehnat bozori nomutanosibliklarini oldindan aniqlash va mehnat siyosatini moslashtirish imkonini yaratadi.

Shu sababli O‘rtacha hisoblangan oylik ish haqini vaqtli qatorlar ekonometrik tahlili orqali analiz qilamiz.

1-jadval.

O‘rtacha hisoblangan oylik ish haqi (choraklik)

Yillar	Choraklar (t)	Miqdorlar
2021	1	2876422
	2	2968476
	3	2978895
	4	3214813
2022	5	3417476
	6	3551589
	7	3734495
	8	3882157
2023	9	4105846
	10	4337646
	11	4424219
	12	4561909
2024	13	4911064
	14	5105954
	15	5172097
	16	5360865

Manba: Ushbu ma’lumotlar O‘zbekiston Respublikasi Milliy Statistika Qo‘mitasining rasmiy veb saytidan olingan.

Ushbu jadvalda mamlakatimizda o‘rtacha hisoblangan oylik ish haqi hajmi 2021-2024-yillar bo‘yicha choraklik ma’lumotlari bo‘lib, ushbu ma’lumotlardan foydalanib 2-jadvalni hosil qilamiz.

2-jadval.

Ko‘rsatkchlar

№	Y (%)	To‘rt chorak bo‘yicha sirg‘aluvchi	To‘rt chorak bo‘yicha sirg‘aluvchi o‘rtacha	Markazlashtirilgan sirg‘aluvchi o‘rtacha	Mavsumiy tarkibiy qism bahosi	S	T+E=Y-S	T=48+17517,9*t
1	2876422	-	-	-	-	28106,4	2848315,8	2715841,8
2	2968476	12038606,2	3009651,6	-	-	32705,6	2935770,1	2892368,2
3	2978895	12579660,1	3144915,0	3077283,3	-98387,9	-30375,3	3009270,7	3068894,5
4	3214813	13162773,6	3290693,4	3217804,2	-2991,3	-30436,6	3245249,5	3245420,8
5	3417476	13918372,8	3479593,2	3385143,3	32332,8	28106,4	3389369,7	3421947,2
6	3551589	14585717	3646429,3	3563011,2	-11422,0	32705,6	3518883,6	3598473,5
7	3734495	15274086,8	3818521,7	3732475,5	2019,1	-30375,3	3764869,9	3774999,8
8	3882157	16060143,6	4015035,9	3916778,8	-34621,7	-30436,6	3912593,7	3951526,1
9	4105846	16749868,1	4187467,0	4101251,5	4594,4	28106,4	4077739,5	4128052,5
10	4337646	17429620,1	4357405,0	4272436,0	65210,0	32705,6	4304940,4	4304578,8
11	4424219	18234838,1	4558709,5	4458057,3	-33838,2	-30375,3	4454594,4	4481105,1
12	4561909	19003146,4	4750786,6	4654748,1	-92839,0	-30436,6	4592345,7	4657631,5
13	4911064	19751024,2	4937756,1	4844271,3	66792,6	28106,4	4882957,5	4834157,8
14	5105954	20549980,1	5137495,0	5037625,5	68328,8	32705,6	5073248,7	5010684,1
15	5172097	-	-	-	-	-30375,3	5202472,2	5187210,4
16	5360865	-	-	-	-	-30436,6	5391301,6	5363736,8

17	5568369,5				28106,4	5540263,1	5540263,1
18	5749495,0				32705,6	5716789,4	5716789,4
19	5862940,4				-30375,3	5893315,8	5893315,8
20	6039405,5				-30436,6	6069842,1	6069842,1
21	6274474,8				28106,4	6246368,4	6246368,4
22	6455600,3				32705,6	6422894,8	6422894,8
23	6569045,7				-30375,3	6599421,1	6599421,1
24	6745510,8				-30436,6	6775947,4	6775947,4

Manba: Ushbu jadvaldagi ma’lumotlar 1-jadvalda berilgan ma’lumotlar asosida tuzilgan.

Bu yerda to’rt chorak bo’yicha sirg’aluvchi o’rtacha va markazlashgan sirg’aluvchi o’rtachalarni topish orqali **S** (**S**- choraklik tarkibiy qismi o’rtacha qiymati) topiladi.

T- trend

E- xatolik

T = a+b*t

Bu yerda a hamda b ni topish uchun o’rtacha hisoblangan oylik ish haqi hajmini asosiy omil va choraklar sonini ta’sir etuvchi omil sifatida regression tahlil amalga oshirildi. Natijada:

$$a = 2539315,514$$

$$b = 176526,329$$

$$T = 2539315,514 + 176526,329 * t$$

Excel dasturida S- choraklik tarkibiy qismi o’rtacha qiymatini hisoblab chiqamiz.

Bunda **K**-kariktirovka ya’ni to’g’rilovchi koeffitsiyent

$$K = \frac{25929,95313 + 30529,17812 - 32551,73438 - 32612,99375}{4} = -2176,399219$$

Va hisob-kitob natijasida quyidagi o’rtacha hisoblangan oylik ish haqi hajmining yillik qiymatlarini hosil qilamiz(4-jadval).

3-Jadval.

O’rtacha hisoblangan oylik ish haqi hajmi yillik qiymatlari (mlrd. so’m)

Yillar	Miqdorlar
2021	3009651,6
2022	3646429,3
2023	4357405,0
2024	5137495,0
2025	5805052,6
2026	6511157,9

Manba: Ushbu jadvaldagi ma’lumotlar 2-jadvalda berilgan Miqdorlar(Y)ning yillik yig’indisi shaklidagi ko’rinishidir.

4-jadvaldan ko’rinib turibdiki, 2026-yilga borib hisoblangan oylik ish haqi hajmining puldagi ifodasi 6511157,9 so’mni tashkil etishini prognoz qildik. Bu ko’rsatkich 2024-yilga nisbatan 2.2 martaba oshishi kuzatilar ekan.

4-jadval.

Tahlil natijasida hosil bo’lgan prognozning yuqori va pastlik ehtimollik chegarasi.¹

Vaqt shkalasi	Qiymatlar	Prognoz	Past ehtimollik chegarasi	Yuqori ehtimollik chegarasi
2021	3009651,6			
2022	3646429,3			
2023	4357405,0			
2024	5137495,0	5137495	5137495,03	5137495,03
2025		5805052,6	5709123,39	5900981,81
2026		6511157,9	6412253,04	6610062,79

¹ Ushbu jadvaldagi ma’lumotlar tadqiqotchining o’zi tomonidan “Excel” dasturida ishlash orqali hosil qilindi.

Agar tashqi omillar ta'sir qilmasa O'zbekistonda o'rtacha hisoblangan oylik ish haqining miqdori taqriban 2025-2026-yillarda mos ravishda 5805052,6 va 6511157,9 so'mni tashkil etadi. Umumiy prognoz bo'yicha shuni aytish mumkinki o'rtacha hisoblangan oylik ish haqi hajmining o'zgarish tendensiyasiga ko'plab omillar ta'sir qiladi.

Xulosa va takliflar. Mehnat bozorida sodir bo'layotgan tarkibiy va iqtisodiy o'zgarishlar o'rtacha ish haqi darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ehtimoli mavjud. Ishchi kuchiga bo'lgan talab va taklifning o'zgaruvchanligi, texnologik innovatsiyalar, globallashtirish va raqamli transformatsiya jarayonlari ish haqi shakllanishining murakkablashishiga sabab bo'lishi ham hozirgi kunda yangilik emas. Davlat siyosati, demografik o'zgarishlar va mehnat bozorining segmentatsiyasi kabi omillar ham ish haqi dinamikasini belgilovchi muhim omillar safiga kiradi. Shu sababli barcha tarmoqlarda bandlik shakllarining rivojlanishi va mehnat unumdorligining ortishi ish haqining barqaror o'sishini ta'minlash uchun strategik yondashuvlarni ishlab chiqishni talab etadi.

Olib borilgan tadqiqot natijasida turli xil yuzaga keladigan muammoli vaziyatlarni oldini olish uchun quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

Birinchi, mehnat bozoridagi texnologik o'zgarishlarning ish haqi darajasiga ta'sirini chuqur tahlil qilish lozim. Texnologik innovatsiyalar va avtomatlashtirish mehnat bozorini sezilarli darajada o'zgarishlar kiritadi. Ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida avtomatlashtirilgan tizimlar va sun'iy intellektning joriy etilishi ishchi kuchiga bo'lgan talabni o'zgartirib, yuqori malakali kadrlarga ehtiyojni oshirmoqda. Shu sababli, kelajakda ish haqi darajasi texnologik taraqqiyot bilan qanday bog'liq bo'lishi, an'anaviy ish o'rinlarining yo'qolishi yoki yangi ish o'rinlarining yaratilishi qanchalik tez sodir bo'lishi kabi masalalarni chuqur o'rganish lozim.

Ikkinchi, iqtisodiy inqirozlar va global iqtisodiy o'zgarishlarning ish haqi dinamikasiga ta'sirini o'rganish kerak. Iqtisodiy inqirozlar, pandemiyalar va global iqtisodiy o'zgarishlar mehnat bozoriga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. So'nggi yillarda kuzatilgan global iqtisodiy beqarorlik sababli ko'plab davlatlarda ishsizlik darajasi ortdi, ish haqi esa pasaydi yoki barqarorligidan ayrildi. Ushbu mavzuni chuqurroq tadqiq qilish orqali iqtisodiy inqiroz sharoitida ish haqi darajasini barqaror saqlash bo'yicha samarali chora-tadbirlar ishlab chiqish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

[1] O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Mehnat bozorida mehnat munosabatlarini tartibga solishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi 06.09.2019 yildagi 743-sonli qarori. <https://lex.uz/docs/-4502806>

[2] Autor, D. H., & Dorn, D. (2013). The Growth of Low-Skill Service Jobs and the Polarization of the US Labor Market. *American Economic Review*, 103(5), 1553–1597.

[3] Becker, G. S. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.

[4] Card, D., & Krueger, A. B. (1994). Minimum Wages and Employment: A Case Study of the Fast-Food Industry in New Jersey and Pennsylvania. *American Economic Review*, 84(4), 772–793.

[5] Keynes, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Macmillan.

[6] Mincer, J. (1974). *Schooling, Experience, and Earnings*. Columbia University Press.

[7] Islomov Sh.M., Karshiev A.S., “Quality employment and advancing economies in contemporary society”, *Journal of Management Value & Ethics [JMVE]*, volume 14, Issue 01, Pages 129-134, Mart 2024.

[8] Karshiev A.S. and others, “The link between digital infrastructure and economic growth”, *International Journal of Artificial Intelligence (IJAI)* Volume 04, Issue 09, Pages 712-716, Noyabr 2024.

<https://www.academicpublishers.org/journals/index.php/ijai/article/view/1804>

<p style="text-align: center;">Ш.Исламов, А. Каршиев</p> <p style="text-align: center;">Влияние изменений на рынке труда на среднюю заработную плату и его анализ</p> <p>Аннотация. В данной статье анализируется влияние изменений на рынке труда на среднюю заработную плату в Узбекистане и выявляются факторы, играющие важную роль в этом процессе. Также рассматривается влияние экономических кризисов, демографических изменений и государственной политики на динамику заработной платы. Результаты исследования будут способствовать выявлению факторов, влияющих на формирование средней заработной платы, обеспечению стабильности рынка труда и разработке эффективных политических решений.</p> <p>Ключевые слова: рынок труда, средняя заработная плата, динамика заработной платы, занятость, рабочая сила, трудовая миграция, технологические инновации, автоматизация.</p>	<p style="text-align: center;">Sh.Islomov, A.Karshiev</p> <p style="text-align: center;">The impact of labor market changes on average wages and its analysis</p> <p>Abstract. This article analyzes the impact of changes in the labor market on average wages in Uzbekistan and identifies the key factors influencing this process. It also examines the effects of economic crises, demographic changes, and government policies on wage dynamics. The results of the study aim to identify the factors affecting the formation of average wages, ensure the stability of the labor market, and contribute to the development of effective policy decisions.</p> <p>Keywords: labor market, average wage, wage dynamics, employment, labor force, labor migration, technological innovation, automation.</p>
--	--

Maftuna Shavkatovna Xudayarova – TDIU Samarqand filiali tayanch doktoranti

AHOLINING TADBIRKORLIK FAOLLIGINI BAHOLASHNING HUDUDIY YONDASHUVI

<p>Annotatsiya. Maqolada aholini tadbirkorlikka jalb etishning “mahallabay” yondoshuvi tadqiq etilgan. Unda aholining tadbirkorlik faolligi Pastdarg‘om tumani Mahalla fuqarolar yig‘inlari misolida tahlil etilgan va mahallalar “yashil”, “sariq” va “qizil” ranglar bo‘yicha toifalangan va tasniflangan. Shuningdek, tadbirkorlik faoliyatini dastur doirasida qo‘llab-quvvatlashning mahallabay ishlash tizimini rivojlantirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar taklif qilingan.</p> <p>Kalit so‘zlar: hududlar rivojlanishi, “mahallabay” yondoshuv, tadbirkorlik faoliyati, kichik tadbirkorlik subyektlari, Mahalla fuqarolar yig‘inlari toifasi, Mahalla fuqarolar yig‘inlari tasnifi, baholash, metodologiya.</p>
--

Kirish. Ma‘lumki, «O‘zbekiston - 2030»¹ strategiyasida 5 ta ustuvor yo‘nalishlar bo‘yicha maqsadlar va 2030-yilgacha erishiladigan maqsadlarning samaradorlik ko‘rsatkichlari ham belgilab qo‘yilgan. Jumladan, strategiyaning barqaror iqtisodiy o‘sish orqali aholi farovonligini ta‘minlash yo‘nalishi bo‘yicha hududlarda xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish, monopol sohalarni bozor tamoyillariga izchil o‘tkazish, iqtisodiyotda xususiy sektor ulushini oshirish, tadbirkorlarga erkin faoliyat yuritishi uchun eng qulay sharoitlar yaratish kabi asosiy maqsadlar qo‘yilgan. Mazkur maqsadlarni amalga oshirish borasidagi vazifalarda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi “Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4862 – son qarori o‘ta muhim ahamiyatga ega. Mazkur hujjatda “...hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning hozirgi holatini chuqur tahlil qilishda istiqbolga yo‘naltirilgan maqsadli dasturlarni ishlab chiqish uchun uni kompleks baholashning hamda yuzaga kelayotgan muammolarni hal qilish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar ishlab chiqqan holda ularga tezkorlik bilan va lozim darajada javob qaytarishning yagona muvofiqlashtirilgan mexanizmi yo‘qligi to‘sqinlik qilmoqda”² deb ko‘rsatib o‘tilgan. Bundan kelib chiqib, hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda oilaviy tadbirkorlikning rolini mahallabay ish uslubida baholashning mezon va

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11 sentyabrda «O‘zbekiston - 2030» strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-158-son farmoni.

² O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishni reyting baholash tizimini joriy etish to‘g‘risida. 2020-yil 1-may, PQ-4702 – son.

ISSN 2091-5187

☞ “СЕРВИС” ☞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

10.09.2025 йилда теришга берилди. 26.09.2025 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84 $\frac{1}{8}$. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табағи 14,6. Ҳисоб-нашриёт
табағи 13,75. Адади 100 нусха. Буюртма № 0054А/25

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2025.